

ГЛАС ВАСОЈЕВИЋА

БРОЈ 11 · БЕОГРАД, О АРАНЂЕЛОВУ ДНЕ 2002

СРЕЋНА СЛАВА ВАСОЈЕВИЋИ

ВАСОЈЕВИЋКА КРСНА СЛАВА

Како се слави Аранђеловдан

Свети Архангел Михаил

Сем што сматрају да су једнога рода, односно да им је порекло заједнички предак, Васојевићи славе св. Арханђела којег су славили и у доба Немањића, Васојевићи славе и Алесандровдан и Светог Саву.

Наш истакнути етнолог др Петар Влаховић наводи да по Вуку слава често упућује на братство или племе, а не само породицу. Како Вук каже братство слави исту славу—празник који би се колико-толико могао повезати са општенонародним славама тј. заветинама. Становништво се по славама често и рођака.

Шта у ствари представља слава и зашто Васојевићи славе баш светог Аранђела, није у потпуности расветљено?

Слава је предмет обимних проучавања. У том смислу грађа коју је сакупио Вук је од посебног интереса. Мишљења о томе шта представља и колико је стар обичај славе су подељена. Први помен славе датира још од 15. августа 1018. године и то у околини Охрида. Веже се за војводу Ивца, последњег изданка некадашње моћне Самуилове државе и отпор који су његови сународници пружали византијској империји.

По Вуку Стефановићу Караџићу слава је обичај везан за кућу, домаће огњиште, за здравље и напредак породице. Поред тога за славу су извођени различити народни обреди. Изгледа да салва није ни спрски ни православни специфитет. Српски јере је не славе сви Срби, а православни јер је нема код Руса, Грка, Бугара и Румуна. По Вуку име је дошло по првом крштењу родоначелника приликом преласка у хришћанство.

Према слави, како пише др Јагош Вешовић, Васојевићи имају посебан пијетет и поштовање. Домаћин не позива својту, пријатеље и остале чланове уже или шире породице него они долазе сами и то је тако уобичајено. Позива само другоплеменике који живе у истом или другом месту, а који му нису никаква својта, тек само познаници.

Уочи славе увече почну долазити пријатељи, кумови и званице којима је далеко, а који не би могли стићи на вријеме не само крсно име. Домаћин званице срета испред куће. Ту се љубе и они му честитају крсно име. Онда их он уводи у кући и послѣје поздравља са члановима породице домаћин их нуди ракијом и кафом. Пред вечеру, домаћин припали стетитељу свијећу и чита молитву а сви стоје гологлави око трпезе. Затим узима здравицу и испија у славу крсног имена.

На дан славе долазе гости из оближњих места. Домаћин их срета са здравицом, а они му честитају. Онда их уводи у кућу и сједају за постављеном трпезом. Гости у разговору пију и мезете до подне, а онда ручају. Најстарији од гостију, највиђенији или најважнији по чину, вади здравицу и пружа је домаћину и сви му захваљују на дочеку. Пошто се заврши тај церемонијал седају и једу. Домаћин остаје на ногама гологлав и нуди госте ракијом. Затим сједа за софру на другом челу трпезе. Обједујући домаћин стално погледује да гости буду добро услужени. Млађи дворе и служе.

У Лијевој Ријечи пошто се заврши ручак обичај је да домаћин да својим гостима носећи здравицу у руци, иде у домове ближих сусједа који тог дана славе. При уласку у кућу јављају се речима “Ко ми је здрав” и ко први одговори: “Ја са дружином!” тај и добија здравицу. Пошто са узајамним посјетама заврше сељани се сакупе у некој од највећих кућа и ту проведу остатак дана. При вечери месо се дијели по чувењу. “Глава глави, плећка харамбаши...” Послѣје вечере поново се скупљају на сијело где остају до јутра. При растанку гости иду по домовима својих домаћина на спавање. Гости који су из ближњих мјеста полазе кућама, а који су из далека остају тога дана. Трећи дан полазе поздрављајући се и захваљујући на дочеку.

У Лијевој Ријечи пошто се заврши ручак обичај је да домаћин да својим гостима носећи здравицу у руци, иде у домове ближих сусједа који тог дана славе. При уласку у кућу јављају се речима “Ко ми је здрав” и ко први одговори: “Ја са дружином!” тај и добија здравицу. Пошто са узајамним посјетама заврше сељани се сакупе у некој од највећих кућа и ту проведу остатак дана. При вечери месо се дијели по чувењу. “Глава глави, плећка харамбаши...” Послѣје вечере поново се скупљају на сијело где остају до јутра. При растанку гости иду по домовима својих домаћина на спавање. Гости који су из ближњих мјеста полазе кућама, а који су из далека остају тога дана. Трећи дан полазе поздрављајући се и захваљујући на дочеку.

У старинској ношњи Доњих Васојевића

Манастир Бурђеви Ступови Васојевићи

ЕПИСКОП БУДИМЉАНСКО-НИКШИЋКИ Господин ЈОАНИКИЈЕ

БЕСЈЕДА ВЛАДИКЕ ЈОАНИКИЈА НА УВОЂЕЊУ У ТРОН ЕПИСКОПА БУДИМЉАНСКО-НИКШИЋКОГ

Ваша високопреосвештенства, Ваша Преосвештенства, господо представници државних органа, господо генерали и високи официри, господо академици и професори Универзитета, господине конзуле Руске Федерације, преузвишени Господине Бискупе, Господине Реице исламске вјерске заједнице, браћо свештеници, монаси и монахиње, драга браћо и сестре.

Благодарим Богу, Тројици јединосусној и нераздјеливој, који ме је удостојио ове Свете службе, које је Христос син Божији, устројитељ и усавршитељ. Дјело епископске службе создава се од људскога труда и напора онога који га прима, али се у цјелини проткива божанском благодаћу и божаанским промишљањем. По томе и остаје узвишено дјело, што се у њему несметано сустиче божанско и људско дјеловање. Но, ко год се овог узвишеног служења удостојио, није се ничим људским могао похвалити, јер ништа се људско не може мјерити са божанским даровима. Због тога ми у овом моменту долазе на ум оне чудесне ријечи Светог Јована Крститеља које ме од данас нарочито обавезују: “Од данас Он—Христос Господ—треба да расте, а ја да се умањујем. Знам да ми као слабом и грешном човјеку није лако сlijедити Христа, вјечног првосвештеника и творити Његове узвишене заповијести, али се у свему ослањам на Њега, главу Цркве, у заједници Светога Духа са свима православним архијерејима и свим Божјим црквама.

Дубоко осјећам, а данас у овоме светоме чину нарочито, истинитост Господње ријечи која каже: “Гдје су двојица или тројица сабрана у име моје, ондје сам и Ја са њима”. Зато вам веома благодарим, браћо архијереји, што сте дошли да ме утврдите у овој апостолској служби и да ме узведете на овај свети трон епископа будимљанско-никшићких, који је још Свети Сава овдје поставио. Вашим доласком и учешћем у овоме светоме чину, утврдили сте не само нашу смјерност, него и сво богуљубиво свештенство, монаштво и вјерни народ ове, послјие 350 година од мученичке смрти митрополита Пајсија, обновљене епископије.

Посебно међу вама благодарим, богоносни оци архијереји, новом исповједнику црквеног јединства и слободе духа у Христу, Његовом Високопреосвештенству митрополиту велешко-повардарском, Господину Јовану, који је у ове дане својим одважним свједочењем Јеванђеља постао савјест православних у Македонији. Због тога је данас гоњен од браће своје и силних овога свијета као што је некада христолики Давид био гоњен од Саула. Помолимо се, сви свети оци, браћо и сестре, да Господ својом силом и Духом истине укријепи митрополита Јована и да оне који га гоне уразуми, ради спасења вјерних у Македонији.

Овим данашњим свечаним чином преузимају пуну одговорност епископске службе, не изоловано, него у литургијском и канонском заједништву са свим православним архијерејима једне Свете Саборне и Апостолске цркве. Због тога ћу се на првом мјесту старати да његујем чистоту и духовно богатство православне вјере, руководећи се у свему Светим Писмом и Светим Предањем, правилима светих васељенских и помјесних сабора и богонадахнутим учењем светих отаца. Исто тако ћу се трудити да у светој вјери поучавам повјерено ми свештенство и монаштво и да их подстичем да проповиједају Јеванђеље Божије и ријечју и примјером побожнога живота. Проповијед Јеванђеља нећу темељити на људској мудрости, него на Христу, распетом и васкрслеме из мртвих. А организацију црквеног живота нећу правити по увијек непоузданом свјетском искуству, него полазећи од евхаристијске заједнице и јединства вјерних у чаши Господњој. Јер Црква живи и функционише као Тијело Христово, а не као било која, макар и добро уређена, свјетска институција.

Вјерујем и свједочим да се у Цркви открива смисао постојања цијеле творевине, смисао људскога живљења и неунитива љепота стварања. Зато сам позван ријечју апостола Павла “да расвијетлим свима устројство тајне од вјечности сакривене у Богу, да се кроз Цркву обзнани многострука мудрост Божија.

Настојаћу да се сви вјерни, нарочито млади, укључују у живот Цркве и њене различите службе, како би богомдане таленте умножавали, освећивали и оплемењивали, што више добра у овом животу чинили и душе своје спасавали. Примам на себе, са унутрашњим трепетом, ову бригу о људским душама, које ми Бог у Цркви својој повјерава, да би добре у добру утврђивао, слабе кријепио, сиромаше помагао и младе васпитавао. Тражићу изгубљене овце дома Израилева, да бих Господу могао дати одговор у дан страшнога суда Његовога:

“Ево мене и дјецe моје духовне које ми даде Бог.

Трудићу се, и вјерне на то упућивати да не заборављају духовно огњиште српскога народа, мученичко Косово и Метохију, тамо распети народ, једнако прогнанике и оне који су ријешили да остану, и посебно светиње: Пећку Патријаршију, Високе Дечане, Грачаницу, Девич и остале. Те светиње је народ ове Епископије свом душом увијек љубио и њима пјешке на причешће и молитву долазио.

Ова Епископија се обнови благословом Светога Саве и Светога Василија Острошког, а из мучеништва њеног последњег митрополита Пајсија, и љубављу народа који очува вјеру својих отаца. Сагледавши добро њене могућности и духовне ризнице које посједује, високопреосвештени митрополит црногорско-приморски Господин Амфилохије, предложио је да се она обнови, што је Свети архијерејски сабор са нашим светим патријархом Павлом, одмах благословио.

Настојаћу да чувам и унапређујем добре односе са Римокатоличком црквом, темељећи се на оним непроцењивим духовним ризницама хиљадугодишњег заједништва. Такође, живјећу у добрим односима са Исламском вјерском заједницом и са свим добрим комшијама, јер свима нам је Бог заповиједио да добро чинимо и да се на такав начин спасавамо.

Од свега срца благодарим свима који су дошли данас на ову свету службу и на овај велики чин, да се заједно помолимо Богу, свима а нарочито браћи и сестрама монасима и монахињама са мученичког Косова и Метохије. Посебно поздрављам свештенство Руске Православне Цркве, који нам дођоше са иконом мироточивом светоцарствених мученика Романових. Такође, поздрављам браћу и сестре монахе и монахиње који су дошли из Француске, православне хришћане који су дошли да учествују у овом светом чину. Божји благослов свима и молитве Свете Богородице, Светога оца нашега Саве српскога и Свете Марије Магдалине са свима вама. Амин!

(Глас Црногораца, 6. јул 2002. године)

У манастиру Ђурђеви ступови у Беранама

Устоличење Јоаникија за епископа будимљанско-никшићке епархије

Беране, 4. августа—У присуству великог броја вјерника, грађана и свештеника јуче је у манастиру Ђурђеви ступови у Беранама, обављено устоличење његовог преосвештенства господина **Јоаникија (Мићовића)**, досадашњег администратора будимљанско-никшићке епископије у трон епископа будимљанско-никшићког. Његово устоличење обављено је у оквиру обилежавања обнове епархије и 350 година након насилног укидања будимљанске митрополије. Поводом устоличења господина Јоаникија у манастиру Ђурђеви ступови одржана је света архијерејска литургија, коју је служило више владика и свештеника Српске православне цркве, заједно са митрополитом црногорско-приморским и зетско-скендеријским **Амфилохијем**.

У подне, у порти манастира одржана је духовна академија. Бесједио је митрополит Амфилохије, а великом броју присутних обратио се и навоустоличени владика будимљанско-никшићке епископије.

Устоличењу епископа Јоаникија присуствовали су поред великог броја вјерника, грађана и свештеника и бискуп которски господин **Илија Јањић** као и поглавар Исламске заједнице у Црној Гори реис хаџи **Идриз Демировић**. Након свете архијерејске литургије и духовне академије одржан је народни сабор и “трпеза љубави” у ресторану “Национал”, гдје су поводом устоличења на трон епископа будимљанско-никшићког господина Јоаникија честитке упутили реис хаџи Идриз Демировић, бискуп которски Илија Јањић, савезни министар вјера др **Богољуб Шијаковић**, председник СО Беране **Реља Јованчевић** и у име Удружења Васојевића из Београда **проф. др Милија Зечевић**, књижевник **Матија Бећковић**, а у име Народне странке Никшића поклон у књигама обновљеној Епископији уручио је **Саво Ђурђевац**. На “трпези љубави” прочитана и телеграм честитка коју је упутило његово краљевско височанство престолонаследник **Александар**.

(текст из “Побједe”, 4. август, 2002)

Епископ будимљанско-никшићки
господин Јоаникије

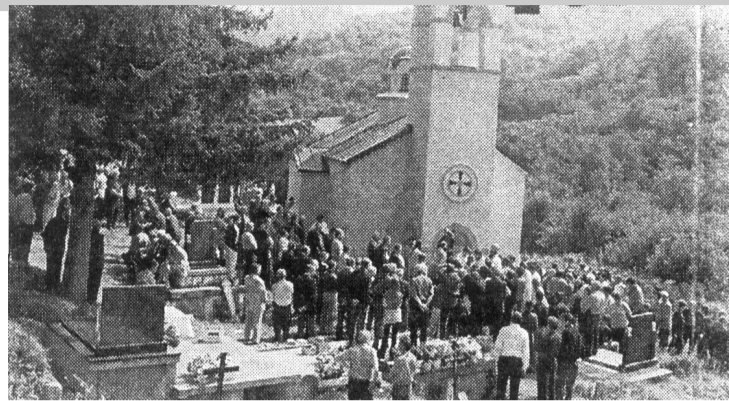

Здравица Митрополита црногорско-приморског Амфилохија, владике Јоаникија и проф. др Милије Зечевића у Владикином двору код Ђурђевих ступова, август 2002.

НА НОЖИЦИ ОСВЕШТАНА ЦРКВА СВЕТОГ АРХАНГЕЛА МИХАИЛА

Васов траг чиста лица

Мора бити да су наше очи потпомогнуте погледом и наговором оних који овом скупу присуствују смирено и саборно, дубоко испод земље. Мора да је нама који смо, засада, нешто покретнији, од њихове стране наложено да сакупимо камен, воду, душу и увјерење, те од свега тога направимо овај заједнички знак и мјесто у којем би нас Бог могао видјети и у доброј намјери препознати

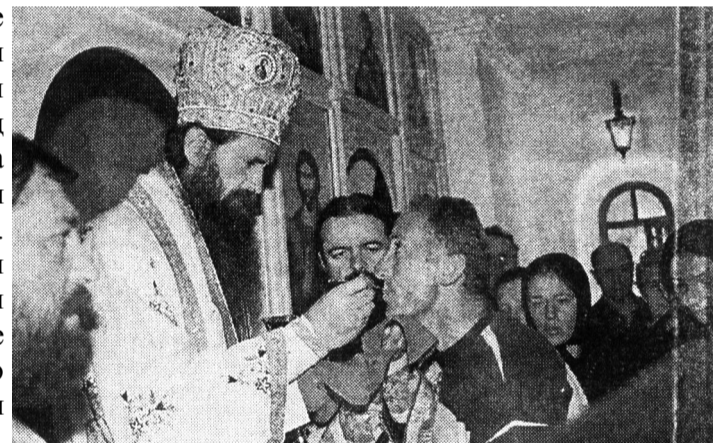
На Васовим темељима

За Васојевиће је јуче био велики дан—освештана је црква Светог архангела Михаила на Ножици, Васова црква. Њу је прије шест вјекова утемељио родоначелник племена, војвода Васо Васојевић, а на истим темељима прије неколике године почела је градња храма. Сакупили су се јуче Васојевићи из свих крајева, али не само они, да присуствују освећењу ове светиње. У њу се опет вратио и војвода Васо, чије кости овдје почивају као благослов за своје племе. Чин освећења обавили су Његово високо-преосвештенство митрополит црногорско-приморски **Амфилохије**, Његово преосвештенство епископ будимљанско-никшићки **Јоаникије** уз бројно свештенство. Потом је служена и Света архијерејска литургија, освештан је и славски колач, а митрополит Амфилохије одржао је и бесједу.

Света архијерејска литургија

- Сваки храм на земљи, хришћански храм, има једини смисао да се људи сабирају у том храму, припремајући се, чистећи своју душу, своје тијело покајањем и исповијешћу, постом и молитвом, мирњем са Богом и са ближњима, да приђу и да приме тијело Христово, да окусе хљеба бесмртности. Тако и овај храм и војвода Васо, градећи овдје храм, није га градио у своју славу. Можда данас понеки од нас градимо храмове, пошто и друге споменике градимо у своју славу. Стари све што су градили, градили су у славу Божју, у славу светиње Божје, приклонивши кољена своја, не пред прахом него пред живим, вјечним Богом. Пред људима и силама овога свијета су се усправљали, нарочито пред злим и opakим силама, а клекнули су пред живим и вјечним богом и само пред њим. Такав је био војвода Васо. Није онда чудо што је Васов траг остао чиста лица. Свети коријен, он рађа и свете плодове. И данас гледамо, постоји неки морални, духовни дубљи закон који управља људском судбином, знали ми то или не знали. Па гледате, људи који су од Бога одступили, који су се у себе само поуздали и видите да им трагови смрде нечовјештвом, него им се и траг истражује. А они који су претрпјели Бога ради, душе ради, спасења ради, истине ради, правде Божје ради, они су остали и траг њихов остао широк. Кад отац благосиља сина, кад свештеник благосиља вјерника, кад светац благосиља народ свој он каже "да иза тебе остане широк траг". А само може остати широк траг иза оних који су инстински, чисти, здрави и душом и тијелом, просвећени. Само може родити плодом дрво које је дубоко урасло, чији је коријен здрав. Тако и братство, тако и породица, тако и народ. Народ који се затрује, човјек који се затрује безбожништвом, неморалом, нечистоћом, он је сам себи дом ископао. Као и дрво које је у коријену затровано. Васов траг је чист и свијетла лица, јер је Божји траг, освештан Богом, светињом Божјом, вјером, вјерношћу, правдом Божјом, примивши у себе тијело и крв Христову, сачуван је спомен његов и кости његове, поред свих мијена и промјена. Ево их, у овом светом храму поново засијале у својој чистоти и својој доброту, рекао је високопросвећени митрополит.

Света причест

- Прошло је већ пола деценије од кад смо се, освештавањем темеља, одазвали свом гласу и обећали да ћемо овим здањем уобличити и исказати осјећање историје и вјере. Та одлука је, у ствари, донијета има већ више од шест вјекова, кад је овдје ударен први камен темељац нашег заједничког оца, оца који је родио наше очеве. Отуд је овај одзив само одјек једног давног гласа који се таласао кроз историју и гдје кад одлучно устао да каже оно библијско—ево ме. Данас ми се чини да нијесмо ништа радили до богослужили, загледи у овај простор који је одувјек био црква. Мора бити да су наше очи потпомогнуте погледом и наговором оних који овом скупу присуствују смирено и саборно, дубоко испод земље. Мора да је нама који смо, засада, нешто покретнији, од њихове стране наложено да сакупимо камен, воду, душу и увјерење, те од свега тога направимо овај заједнички знак и мјесто у којем би нас Бог могао видјети и у доброј намјери препознати, истако је **Илија Лакушић**, председник Црквеног одбора.

У име Вијећа народних скупштина обратио се **Момчило Вуксановић**.

- Само слога Србина спасава. Браћо Васојевићи, данас, овдје на обнови ваше и наше знамените цркве на Ножици, можда нијесмо далеко од тог нашег још неоствареног сна. Нека сваког од нас да свој допринос да будемо сложни и заједно са нашим митрополитом и часним свештенством Црногорско-приморске митрополије. Ако буде тако, обновићемо и изградити све наше храмове, подићи нове и усмјерити на прави пут наше потомство и нове нараштаје. Ви, као највеће српско племе, не само у Црној Гори, имате и највећу одговорност. Од вас готово као да зависи све, јер представљате природну везу са нашом браћом у Србији. Ако ви не испуните свој аманет, засигурно ће свим другим српским племенима у Црној Гори бити много теже, нагласио је Вуксановић.

Прочитана је и честитка Његовог краљевског височанства престолонаследника **Александра Карађорђевића**, почасног председника Удружења Васојевића **проф. Др Милије Зечевића** и других, а додијелене су и захвалнице онима који су допринијели изградњи храма. Свечаност је завршена трпезом љубави.

Проклета је рука која раздваја један народ

- Они који себи подижу споменике, знајте да много пред Богом нијесу заслужили. Најбољи су споменици они које потомци дижу послје толико вјекова. И ти споменици су неуништивни, неће пропасти, они остају. А најдивнији споменик је храм као што је овај. Видим, доста предузећа и из Србије и из Црне Горе је уложило свој обол у обнову овога светог храма, показује ко смо ми, који смо народ, коме народу припадамо и којој држави припадамо. Ако народ из Србије и овај одавде гради храм на Ножицама, то значи да је то један народ. И проклета је рука која раздваја тај народ, која раздваја и разбија напола његову кућу. Војвода Васо и све њему сличне војводе нијесу разграђивале дом свога народа, него су га градили и зато је остао. Уграђивали су у њега кости своје. Сами себе су уграђивали у њега, жртвовали се за њега и њихова жртва урађала је и урађа великим плодом. Они који себе прослављају, који својим интересима само служе, који се скривају под фирмом да служе народу, њихова дјела нијесу дуговјечна, као што и њихов спомен није дуговјечан. Само они који раде на здравим темељима, само они који уграђују себе у грађевину свога народа Цркве Божје, ти су вјечни и непролазни, поручио је високопросвећени митрополит Амфилохије.

ИСТАКНУТЕ ЛИЧНОСТИ ИЗ ЦРНЕ ГОРЕ У СРБИЈИ

РИЈЕЧ УРЕДНИШТВА

Почасни гост на свечаности, Његово Преосвештенство Патријарх Српски господин Павле, са домаћином Проф. др Милијом Зечевићем

Уредништво Лексикона, *Истакнуте личности из Црне Горе у Србији*, руководило се критеријумима који до сада, изгледа, нијесу коришћени. У Србији живи и ради велики број интелектуалаца из Црне Горе, који су својим радом и дјелом оправдали, или више него оправдали, своју радну обавезу. Овдје су имена оних који су ушли у «јесен живота» и пристали на ту одредницу. Ова календарска међа нити је исправна а ни истинита ако се њоме жели одвојити оно што не трпи границе јер те међе биолошке чињенице *обурдавају*. Према томе, ипак нијесмо поставили, нити, пак, постигли такав договор, да нам само то буде мјерило за упис у овај Лексикон. Ево примјера: овдје се као значајан услов узимао у обзир ангажман према потребама људи из завичаја, које су једино могли обавити и наћи у Србији. Те потребе су биле различите, и у томе су им помагали црногорски интелектуалци у Србији – неки мање, неки више. Од тог ангажовања, зна се, нико није имао неприлика, те према томе, та је заслуга била лична, и она, према нашем мишљењу, захтева једну промоцију; из више разлога! Таквих «црногорских амбасадора», како су се популарно звали, има поприличан број.

Ово би требало да буде подстицај за наше младе земљаке у Србији, да и они формирају сличан *modus vivendi* као додатно и лично ангажовање.

Истакнутих личности које су постигле изузетне резултате које ми високо цијенимо има у Србији и Београду, не само Србијанаца већ и Срба из БиХ, Хрватске... али ова врста сентимента је универзално људски феномен, али је код нас врло препознатљива, и анегдотски позната, и призната као: «карактерна особина Црногораца». О тој особини писале су значајне личности које су изучавале наше нарави. С друге стране, у Србији нијесу стварани «Црногорски лобији» или сличне организације, иако држављана Црне Горе има свуд, али неорганизовани су или, како се каже, «правилно распоређени», што значи усамљени. Ово је можда последња генерација која инсистира на томе, генерација која живи гранично вријеме под притиском заблуда прошлости, и илузије о будућности.

Читаоци ће, вјерујемо, разумјети да овај број није ни приближан оном броју стваралаца из Црне Горе који живе и раде у Србији, а који су, својим радом и дјелом, дотакли сами врх у

науци, умјетности, и уопште у дјелатностима којима су се бавили.

ИСТАКНУТЕ ЛИЧНОСТИ ИЗ ЦРНЕ ГОРЕ У СРБИЈИ ПО ДЕЛАТНОСТИМА

Истакнуте личности из Црне Горе у Србији на свечаности поводом славе Свети Сава, 2002.

ЕКОНОМСКЕ НАУКЕ: Проф. др Милош Алексић, Раде Барац, Проф. др Војин Бјелица, Војислав Деспотовић, Проф. др Војислав Ђолевић, Проф. др Бошко Ђурђић, Проф. др Миодраг Зечевић, Проф. др Томислав Зечевић, Др Душан Јаничић, Мр Иво Лубарда, Момир Јовановић, Др Вук М. Обрадовић, Драгоје Раичевић, Димитрије Томовић, Проф. др Бранислав Шошкић

ИНТЕРНАЦИОНАЛНИ МЕНАѢМЕНТ И БИЗНИС: Проф. др Милија Зечевић

ИСТОРИЈСКЕ НАУКЕ: Проф. др Веселин Ђуретић, Миодраг Јоксимовић, идак Перић, Проф. др Растислав Петровић

КЊИЖЕВНОСТ: Проф. др Добрило Аранитовић, Матија Бећковић, Велизар Бошковић, Драгомир Брајковић, Живојин Влаховић, Бошко Вујачић, Душан Вулетић, Војислав Ђуровић, Драгутин Јовановић, Миле Кордић, Ђурица Лабовић, Радослав Пајковић, Проф. др Драгољуб Петровић, Проф. др Бранко Поповић, Драгомир Ђулафић, Милош Ускоковић

МАТЕМАТИЧКЕ НАУКЕ: Војин Војиновић

МЕДИЦИНСКЕ НАУКЕ - ЛЕКАРИ: Др Ратомир Бајагић, Др Миодраг Благојевић, Доц. др Данило Брајковић, Прим. др Вукман Глигоровић, Проф. др Радоња Зековић, Проф. др Милован Зечевић, Проф. др Светомир Ивановић, Прим. др Божидар Јоксимовић, Прим. др Владимир Кенић, Проф. др Павле Ковачевић, Проф. др Момчило Крговић, Проф. др Миомир Лепосавић, Прим. др Томислав Малишић, др Радослав Маријановић, Прим. др Милан Милачић, Проф. др Вујадин Мујовић, Проф. др Мирко Пејовић, Проф. др Божина Радевић, Проф. др Шпиро Радуловић, Проф. др Јован Стриковић, Прим. др Комнен Тмушић, Др Томислав Томић, Проф. др Радоје Чоловић, Проф. др Вучина Шћекић

НОВИНАРИ: Светислав Вуковић, Милош Милатовић, Мирослав Стојановић

ПРАВНЕ НАУКЕ: Милан Вешовић, Мр Боривоје Вукићевић, Мр Марко Ницовић, Бранислав Новаковић, Проф. др Гавро Перазић, Драго Пјешчић, Лазар Раонић, Миљивоје Стаматовић, Мр Миодраг Тмушић, Радомир Тодоровић, Проф. др Боро Чејовић, Љубомир Шљукић

СПОРТ: Миљан Миљанић, Др Мирослав Поповић, Вук Рашовић

ТЕОЛОШКЕ НАУКЕ: Проф. др Димитрије Калезић

ТЕХНИЧКЕ И ОРГАНИЗАЦИОНЕ НАУКЕ: Проф. др Вујадин Вешовић, Проф. др Душан Вучуровић, Миљан Зечевић, Душан Стругар,

УМЕТНОСТ: Мр Вук Бојовић, Проф. др Здравко Велимировић, Драгиша Марсенић, Мило Стојковић

ФИЗИЧКЕ НАУКЕ: Проф. др Јагош Пурић, Проф. др Милан Распоповић

ФИЛОЗОФСКЕ НАУКЕ: Проф. др Ранко Булатовић, Проф. др Драгутин Лековић

ФИЛОЛОШКЕ НАУКЕ: Проф. др Миљан Мојашевић, Проф. др Вучина Раичевић, Проф. др Драгутин Ђупић

СРБИЈА И ЦРНА ГОРА ВЈЕЧНО У ЗАЈЕДНИЧКОЈ ДРЖАВИ

САБОР ДРЖАВЉАНА ЦРНЕ ГОРЕ КОЈИ ЖИВЕ У СРБИЈИ

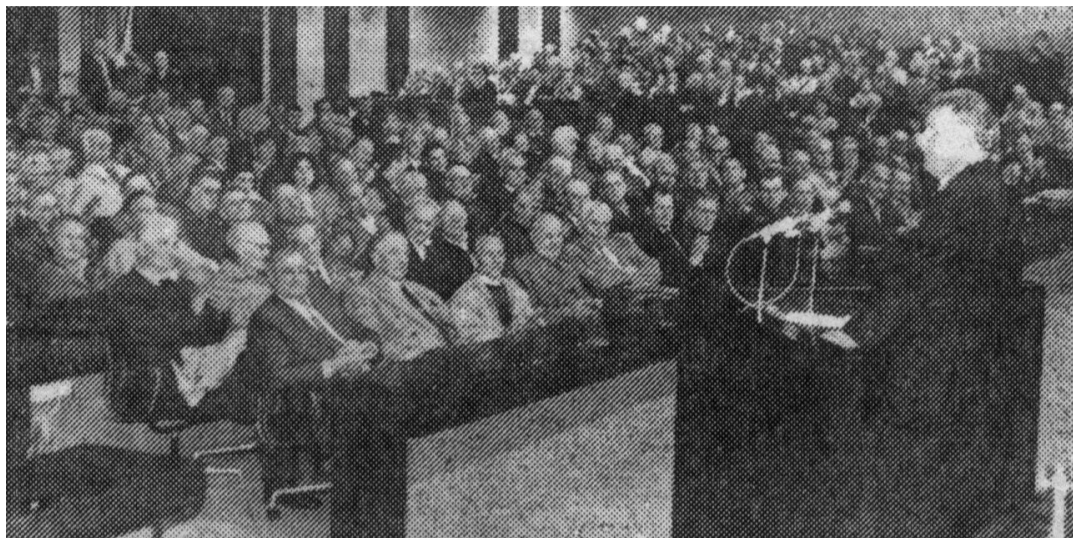
Иду на референдум

Жеља Срба и Црногораца у Србији је да Србија и Црна Гора “живе вјечно у заједничкој држави”

Сабор Срба и Црногораца, држављана Црне Горе који живе у Србији, донео је синоћ одлуку о учешћу на референдуму о државноправном статусу Црне Горе, уколико он буде организован.

На скупу у београдском Центру “Сава” председник Југословенског покрета Црногораца проф. Др Милија Зечевић истакао је да је жеља Срба и Црногораца у Србији да Србија и Црна Гора “живе вечно у заједничкој држави”.

Зечевић је указао да је очигледна снажно изражена свест Срба и Црногораца да и они, “поред наше браће у Црној Гори”, гласају о државном статусу Црне Горе.

Проф. Др Милија Зечевић говори на Сабору у Центру “Сава”

Он је, при том, упозорио да се о судбини Црне Горе не може изјашњавати само мали проценат грађана Црне Горе, како то предвиђа Закон о референдуму који је усвојила црногорска скупштина.

Зечевић је прецизирао да ће се одлука о учешћу на референдуму Срба и Црногораца, држављана Црне Горе који живе у Србији, реализовати уз сагласност државних органа Србије, док ће организацију тог посла преузети Југословенски покрет Црногораца.

На Сабору под називом “Црна Гора и Србија вечно у заједничкој држави”, говорили су проф. Др Гавро Перазић, књижевник и новинар Миле Кордић, Вујадин Лубарда, Вуко Лијешевић и други.

(текст објављен у листу “Политика”, 10. априла 2001. године)

Заједничка држава чланица Црне Горе и Србије је:

- појединачни интерес,
- породични интерес,
- интерес братства,
- интерес свих Црногораца ма гдје живјели.

Једна држава са двије равноправне републике, Црном Гором и Србијом обезбеђује:

- афирмацију свих грађана Црне Горе и Србије,
- афирмацију људских вриједности и природних ресурса,
- афирмацију Српске православне цркве, јер је за нас СПЦ светиња и у Црној Гори и у Србији,
- афирмацију српског језика и писма као језика свих Црногораца и свих грађана који живе у Црној Гори и Србији,
- афирмацију свих културних добара и споменика који су грађени од Стефана Немање до данас.

Истакнуте личности из Црне Горе у Србији на свечаности поводом славе Свети Сава, 2002. године

Јединствена држава Црне Горе и Србије обезбеђује:

- економски просперитет и повезивање Јадранског и «Панонског» мора и јединствено тржиште,
- географски и политички статус државе као стожера Балкана,
- јединство личности и братске повезаности и јачање породице и повезивање породице сваког племена, односно не растурање породица четири нахије и седморо брда.

Јединствена држава Црне Горе и Србије обезбеђује:

- Црногорцима у Србији и њиховим породицама да се никад не одвоје од завичаја,
- Чување и посећивање гробова наших предака и свих других светиња које живе у нама,
- Црногорцима да равноправно учествују у одлучивању о статусу Црне Горе и Србије и чување српског и црногорског идентитета.

Трибина у Сава Центру

НАШИ ПРЕЦИ

Тодор Миљанов Вешовић

Свако племе у Црној Гори има понеку витешку, а посебно моралну особину којом се одликује, па природно и племе Васојевићи. Срдачност је главна васојевићка одлика. У међусобним односима они захтијевају: да се “поступа братски, говори по срцу, други поштују, да се не чини што не ваља, све за образ”, а образ низашта. “Ко се једном грдно обрука, излаза му нема”.

У прво своје доба Васојевићи су у својој матици испод Комова имали засебан развитак, без много веза са сусједима. У планини су били услови за одбрану и опстанак, али и за размишљање и закључивање.

Посредујући између Србије и Црне Горе, као спона двије српске државе, Васојевићи су имали нарочиту улогу, посебан положај и значај. У Васојевићима, посебно у Лијевој Ријеци, јављале су се вође, односно људи изражених људских особина, снажног духа, озбиљни и јако мисаони. Што кажу, то и учине, храбри и одлучни у свему.

Васојевићи су се борили за слободу и развитак и прије коначног формирања Црне Горе. Њихова традиција сва је у успоменама на сталне сукобе и националну борбу против Турака и Арнаута.

Велике побједи над бројном, јаком и моћном турском војском није у вријемени Тодора Миљанова било могуће извојевати. Борба се није водила за славу и превласт, већ за слободу народа, стварање и очување црногорске државе.

Тодор Миљанов није никога позвао у рат и крвопролиће. Тежио је побједи кад се ратовати мора, по наредби господара и других заповједника и главара. Чинило му се да ратује и ради за божију и општу правду, па је стога грехота и штета такве заборавити.

Родио се у Лијевој Ријеци 1953. године. Отац му је био Миљан Вуков Вешовић, познати црногорски и васојевићки јунак, војвода и сенатор. Мајка му је била од Драговића из Андријевице, сестра Шуја Шћепанова Драговића, знаменитог васојевићког првака.

Брат му је био Гаврило—Гавро, први црногорски правник, завршио правне науке у београдској Великој школи, а касније је радио на Цетињу да би постао министар иностраних дјела у црногорској влади и обављао низ других значајних државних послова.

Школа Тодора Вешовића била је народна заповијест: “сви смо ради часно погинути, но Турчину раја постанути”. “Ратовању и паметовању учио се из оца. У ратове је пошао као младић, рано стасао, а Бог га физички обдарио. Говори се да је био један од најљепших Црногораца свог времена.

Плавогусињски бегови присвајали су многе посједе низ Лим, па су Васојевићи потпали под тешке услове живљења и опстајања. Држећи чврсте везе са вођама српског народа, то су морали скупо плаћати. Илуструјмо један примјер васојевићких веза са српским главарима.

Интересујући се за здравље и учење сина Гавра, Миљан Вуков се обратио писмом др Јовану Ристићу, познатом научнику и политичару српском, 12. децембра 1880. године, које му је лично уручио Тодор... “Шаљем мог млађег сина да се од жеље види са Гавром, мојим старијим сином, коме сте ви благођетел. Они ће моћи много боље да Вам представе моја осјећања и моје срдачне поздраве и то како ја овдје стојим, него када би ја Вам све то по реду описивао.

Молим Вас представите овог мог синчића свијетломе Књазу да га он од мене поздрави и зато Вас молим да то учините. Желим Вама свима, намјесницима и министрима, добро здравље и срећан напредак у сваком народном послу. Примите искрено поздравље од Вашег побратима”.

У писму се посебно наглашава “да Књаз праведно на мене сумња и држи да сам ја мост између Србије и Црне Горе, до да је тај мост много јачи на Вашој но на његовој страни”.

На ово писмо др Јован Ристић одговорио је 17. јануара 1881. године.. “Мило ми је било што сам имао прилику познати и малћег Вашег сина и у њему наћи младића зрела и разборита. Представио сам га Њ. С. Нашем младом књазу коме су се оба Ваша сина допала”.

Као што је већ речено, Васојевићи су се борили за слободу као племе и прије коначног формирања Црне Горе, као и у заједници са њом.

Тодор је постао командир љеворечки умјесто храброг Милуна Новова Вешовића.

На херцеговачког фронту у јуну и јулу 1876. године, нба Вучјем долу предвоио је васојевићки батаљон и по признању врховног команданта први стигао на турске шанчеве и постао црногорски барјактар. “Гдје је био, ту се није крио”. “Увијек у свим бојевима потврђивао је своју хравргост и одлучност.

Послије крвавог боја на Буковој пољани, Турци су се упутили према Колашину и кренули на Морачу. Васојевићи и Морачани извојевали су сјајну побједу одбране Морачког манастира, јуна 1877. године и успјели да одбију Турке према Колашину. Васојевићке батаљоне водили су Тодор Миљанов и војвода Лакић Војводић, велики ратник, војсковођа и близак пријатељ породице Вешовић.

Послије битке на Морачи, Васојевићи су учествовали у освајању Бара, новембра 1877. године под вођством бригадира Тодора Вешовића.

Биткан на Новшићу, децембра 1879. године, поред прегалаштва и јунаштва је изгубљена и у том жестоком окршају Црногорци, Кучи и Васојевићи, претрпјели су велике губитке. Војском је командовао Марко Миљанов Поповић, војвода кучки. Даљи арнаутски продор су одбили Васојевићи на челу са бригадиром Тодором, са доста жртава.

Ових неколико детаља илустративно говоре о чврстости и одлучности Тодоровој. Послије сваког боја мора је “руку да одмори” од горостасног учешћа у одбрани и нападу од турских освајача. У његово кратко животно доба није било војника испред њега. Ратовао је као младч, поучен искуством очевим и умро у 33 годни живота 1886. године у Лијевој Ријеци.

Његов отац Миљан умро је недјељу дана послје њега јер ту “битку” није могао преживјети. Оба су сахрањени пред црквом Ракетића у Лијевој Ријеци, лијево од улаза у цркву.

На Тодоровој сахрани његови саборци и познаваоци од жалости гребли су лице, нашто је казном реаговао краљ Никола цијенећи да та радња не доличи Црногорцу. Иначе, ни Тодоровој ни Миљановој сахрани господар није присуствовао, док краљ Петар Карађорђевић Миљановој јесте.

Тодор Миљанов Вешовић је нерасвијетљена личност у бурној ратничкој црногорској историји, али се зна да припада реду њених најсвјетлијих јунака.

Бригадир Тодор Миљанов (Вуковић-Вешовић)

НАШИ САВРЕМЕНИЦИ

Проф. Др Слободан Томовић

Проф. Др Слободан Томовић

И када се стишала борба и разведрило небо од црног димена барута, и одмориле руке од пушака и ханџара, Васојевићи су латили књиге и лаписа да би изучили школе и томе предњачили над другим Црногорцима. Ратове су замијенили учењем. Тако се у савремено доба из знамените породице Томовић, по стасу, знању и угледу, јавља нови љеворечки и васојевићи првак проф. др Слободан Томовић.

Стасит и згодан као Тодор Миљанов, ратник са књигом и пером у руци. Заслужан за струку и науку исто онолико колико и Тодор у боју за слободу.

Слободан Томовић: редовни професор Универзитета, филозоф, књижевник. Рођен је у Матешеву 1929. године. Основну школу учио је у Матешеву. Гимназију у Колашину, Беранама и Никшићу. Дипломирао је на Филозофском факултету у Београду, група Чиста филозофија. Студирао је и богословију. Докторску дисертацију одбранио је на Београдском универзитету темом Његошева филозофија 1973. године.

Више пута прекидао је редовно школовање због ратних прилика и послјератног хапшења. Послије Другог свјетског рата хапшен је три пута и осуђиван од стране војних, редовних и дисциплинских судова на одговарајуће временске казне односно искључење са Универзитета. Кажњаван је због своје антикомунистичке дјелатности и залагања за вишепартијску парламентарну демократију.

Радни вијек започео је као професор филозофске групе предмета у пећкој Гимназији 1957. године. Затим, Смедеревској Паланци, Беранама и Подгорици. У звање редовног професора универзитета изабран је 1979. године.

После наставе на факултету, од 1977-1992. године је секретар—научни уредник редакције Енциклопедије Југославије за Црну Гору. Звање Научног савјетника стекао је 1978. године. Од 1982-1991. године хонорарно предаје на постдипломским студијама у Дубровнику. У међувремену више пута је одбио кандидатуру за избор у Црногорску академику наука и умјетности, приступницу загребачког ПЕН клуба и слично.

Од марта 1993-2000. године био је министар вјера у Влади Републике Црне Горе.

Никада није припадао ниједној политичкој партији. Никада није награђен или одликован. До сада је објавио четрдесет филозофских књига и филозофско драмских текстова, као и неколико стотина чланака и студија по разним листовима и часописима. Учествовао је на бројним научним конгресима и скуповима у земљи и иностранству.

ОБЈАВЉЕНА ДЈЕЛА

КЊИГЕ СА ОРИГИНАЛНИМ ФИЛОЗОФСКО ПРИРОДНО-НАУЧНИМ ХИПОТЕЗАМА

1. Сами смо у свемиру

Аутор је заступник хипотезе да је организовани живи свијет уникална појава у свемиру.

2. Бог је створио живот

Аутор је заступник креационистичке хипотезе и усмјерене еволуције.

3. Филозофија времена

Аутор заступа хипотезу да је вријеме појмовно одређење одговарајућег енергетског тока.

ФИЛОЗОФСКО-ЛИТЕРАРНОГ КАРАКТЕРА

1. Јунак апсурда

2. Кафка—визионар новог свјетског поретка

ФИЛОЗОФСКО-БОГОСЛОВСКОГ КАРАКТЕРА

1. Христос моја истина

2. Филозофија Откровења

3. Истина о истини

ФИЛОЗОФСКО-ИСТОРИЈСКОГ КАРАКТЕРА

1. Крај историје

Аналитика новог свјетског поретка и ауторова футуристичка визија

ФИЛОЗОФСКО-ЕТИЧКОГ КАРАКТЕРА

1. Есеј о чојству

2. Ликови антихриста у литератури Достојевског

УНИВЕРЗИТЕТСКИ УЏБЕНИЦИ И ПРИРУЧНИЦИ

1. Основи теорије сазнања и логике

2. Кант—филозоф еванђејског духа

ПОСЕБНА ИЗДАЊА

1. Слово о времену

2. Каузално порекло супротних права у природи

3. Под лупом (успутне рефлексije)

СТУДИЈЕ МОНОГРАФСКОГ КАРАКТЕРА

1. Војвода Миљан Вуков

2. Војвода Гавро Вуковић

3. Војвода Марко Миљанов

ЊЕГОШОЛОГИЈА

1. Коментари Луче Микрокозма

2. Коментари Шћепана Малог

3. Коментари Горског вијенца

4. Његошева Луча

5. Његошева филозофија природе

6. Вјечна зубља Његошева

7. Филозофско-богословски појмовник Његошевог дјела

ДРАМЕ

1. Сатана против Бога

2. Велика револуција

3. Пилатов повратак

4. Свети Јован Крститељ

5. Судије

6. Претходници Уљанова

7. Мит о великом брату

8. Јосифова браћа

9. Празнина

10. Траума

11. Шћепан I

12. Сизиф

13. Сократ и мајстор

14. Нерон—цар и пјесник

15. Његошева потоња ура

16. Краљ Никола

КЊИГЕ У ШТАМПИ

1. Валтазар Богишић—право и правда

2. О себи и о времену

ГЛАВНИ И ОДГОВОРНИ ЈЕ УРЕДНИК ИЗДАЊА И ПИСАЦ ПРЕДГОВОРА

1. Мемоари Војводе Гавра Вуковића

2. Петровићи писци, духовници и владари

3. Дјела Николе I Петровића

4. Енциклопедија “Његош”

Васојевићки Олимп

- Комови -

Васојевићки Ком

Ренесански пјесник Петрарка се 1337. године попео на 1920 метар виоку Мон Ванту, од тада планине су постале занимљиве и обичном свету. Када се попне на врх планине и сагледа велика пространства испод ногу човек осети појачану дозу самопоштовања. Његош је рекао да онај ко на брду ак' и мало стоји више види но онај под брдом, а Мојсије је на гори Синајској имао и сусрет са Богом. У планинама има нешто опојно, величанствено, узвишено и узбудљиво. Ко се једном упути пут облака тешко га напушта. То је случај са Комовима. Јегор Петровић Коваљевски походио је Комове 1833. године и, одушевљен "погледом са висине", написао и објавио у Санкт Петербургу књигу "Ком—цар планина", 1841. године. Посматрајући ширу околину, са врха Васојевићког Кома, Коваљевски одушевљено истиче да се на западној страни назире "плавкаста линија Јадранског мора", а да је боље "видљиво Скадарско језеро". Он сматра да је Дурмитор "једина планина која има част такмичити се са Комом".

У народу се каже: "Ком је Олимп за Васојевиће, Дурмитор за Дробњаке, а Ловћен за све Црногорце".

Комови се налазе на истоку Црне Горе у непосредној близини границе са Албанијом. Од Андријевице је могуће колима до висоравни Штавна на висини 1800 метара. Изнад Штавне се уздижу два величанствена врха: Васојевића Ком висок 2460 метара и нешто виши Кучки Ком са 2487 метара. Циљ планинара и не само планинара је Васојевића Ком, јер је ближи и лакши за успон. У подножју Комова, на Царинама (на кучкој страни) и Маргарити и Штавној (на васојевићкој територији) вјековима су саборовали Кучи, Васојевићи, Братоножићи, Морачани и Ровчани. Стизали су овамо Пипери и Бјелопавловићи. Договарани су заједнички "удари на Турке", кад год "сине муња од Кома к Ловћену".

До Комова се може стићи такође колима уз Опасаницу до самих Царина. Но, ко хоће да доживи чаролије и љепоту Комова препоручује се динамичнији, мало спартанскији и јефтинији успон—пјешице.

О љепотама Комова и катунима много је писано и речено те се ја не усуђујем да пишем како не бих повриједио "Васојевићки Олимп". Дођите и дружите се са Комовима ако хоћете да осјетите "земаљски рај". Доживећете Смарагд у каменом загрљају, птичји цвркулт из глуве шуме, крупне и сочне малине и боровнице, хладне воде која може да се пије толико да жеђ не утолите, да грло не заболи а да се рука смрзне...

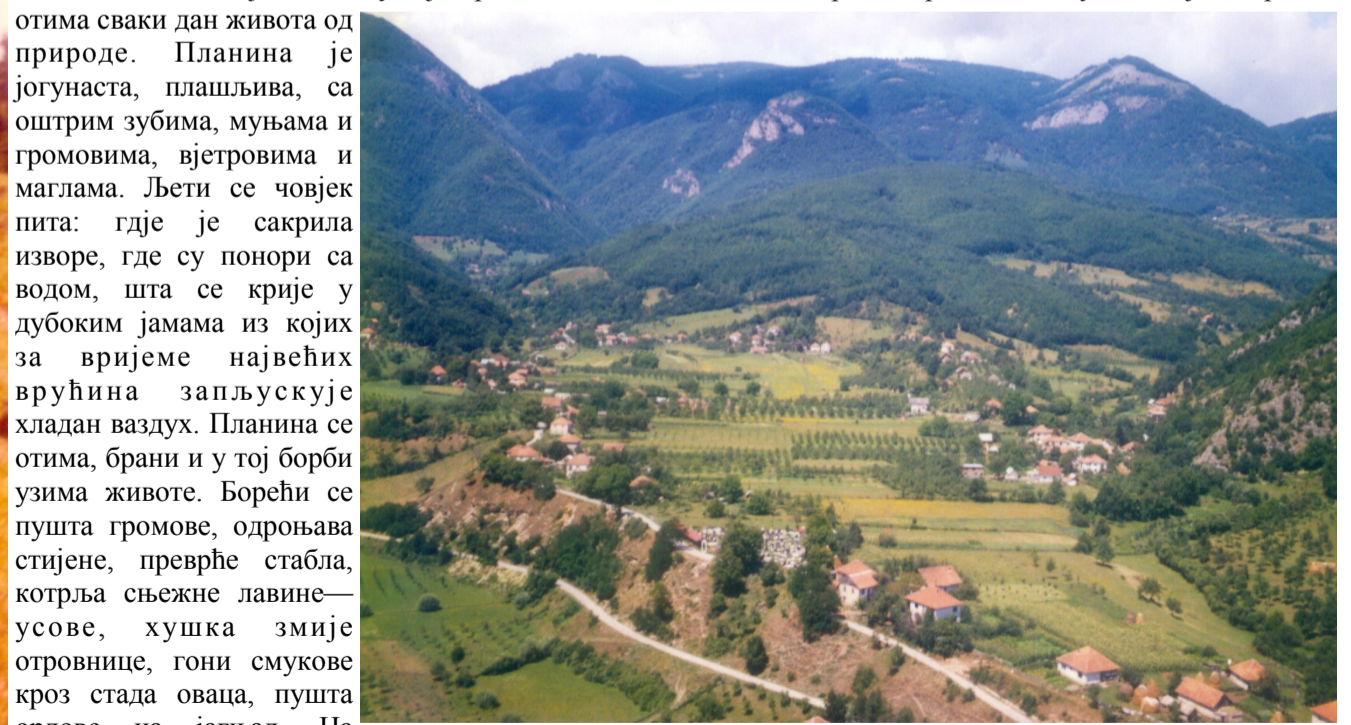
Комови су бескрајно чисти. За њеном чистоћом не треба трагати. Чист је извор. Чист је планински снијег. Чист је увео лист. Чист је камен. Чиста свака травка, свака грана, сваки лишај, печурка, боровњак. Чист је и трули пањ. У планини је вјечна борба човјека са природом. Леђа нијесу никада без бремена: било да се носе дрва, било да се вуче сијено, било да се начупа руковат траве између камења, било да се носе дрва или набране боровнице или печурке, било да се издиже из села у планину, или здиже са планине. Најтеже је зими кад падну велики снјегови. Онда се стављају крпље на ноге.

Влажан снијег пријања за крпље. Као кажњеник окован ланцима, човјек тешким ходом и нада од којих се тек по гдјекоје остваре. Са мало топлине и нежности, да је суровост у срцу велика и тешка као што су велике и тешке ове стијене". А ја сам се ипак сваке године враћао (Комовима—планини). Она притиска, меље, дроби, а опет нешто неодољиво вуче њој, као чаробница која те опчинила неким никада допричаним и до краја схваћеним причама. Чудна је борба коју човјек води са планином. Можда је љепота у тој борби. Раскошност планине скрива сиромаштво људи. Човјек мора да

вуче ноге и прави пртину. Колико сам пута слушао савјете: "Учи, синко, немој овде да останеш, да се патиш читавог живота. Погледај добро какви смо паћеници. Омча од уривка око врата, бремене на леђима, крпље на ногама. Зими мокар, а љети жедан. Са мало радосних дана и са много недаћа. Са безброј жеља

*Стазама Бјеласице
Величко Зечевић и његов брат Милија*

Виница

отима сваки дан живота од природе. Планина је јогунаста, плашљива, са оштрим зубима, муњама и громовима, вјетровима и маглама. Љети се човјек пита: гдје је сакрила изворе, где су понори са водом, шта се крије у дубоким јамама из којих за вријеме највећих врућина запљускује хладан ваздух. Планина се отима, брани и у тој борби узима животе. Борећи се пушта громове, одроњава стијене, преврће стабла, котрља сњежне лавине—усове, хушка змије отровнице, гони смукове кроз стада оваца, пушта орлове на јагњад. На планинску траву доводи јата скакаваца. На њиве уочи жетве сипа град или просипа кишу која данима не престаје, а онда у јесен порани са сланом. Па ипак то је величанствена борба....

(приредио Миљан Зечевић)

Издиг на Комове

У најљепшем сјећању су ми сусрети са познаницима из ближе и даље околине на катуну Маргарита, на којем су, поред осталих (Гогоћа, Радуновића, Миликића и др.) издизали и напасали стоку мој отац, а касније и наши сродници. На жалост, као и многе друге ствари, неки обичаји су се битно промјенили а други потпуно угасили, какав је случај и са издигом на планину. Многи обичаји се скоро напречац гасе, а нови се скоро никако или веома споро јављају. Можда је ово заблуда, а заблуда кажу није резервисана за сељака. Заблуда зна да буде привилегија и других.

Но, кад смо код издига на планину, желео би да укажем на живот и обичаје на катунима. Прије свега ваља знати да је сваки крај Лијевог Ријеке имао свој катун и по распореду свако је издизао и напасао стоку са свог катуна. Тако су, поред осталих били катуни звани: Кајчина, Рупа, Мрченев До, Веља Рупа, Слана Рупа, Катуниште и др.

Катун на ком су издизали Зечевићи (и не само они) звао се Маргарита. Лично мислим, а то мишљење дијеле и остали, да је то један од најљепших катуна на целим Комовима. Име је, предање каже, добио по дјевојци Маргити, једној од чобаница на катуну Причелје, удаљеном сат хода од овог катуна. Прича каже да су се чобани зарочили (опкладили) да ће добро да награде онога ко би смијо да оде до извора у Васојевићки катун и као бјелег да је тамо стигао ноћу забоду нож у земљу. Јавила се чобаница Маргита и упутила се ноћу сама према извору, стигла до њега и сагла се да набоду нож у земљу. Случај је, међутим, хтијо да при том ножем закачи и део одјеће и кад је хтјела да се исправи нож је задржао дио за земљу. Несрећна дјевојка није схватила о чему се ради, мислећи да ју је неко ухватио у намјери да је убије, па тако од страха умре, а само мјесто по њој доби име. Иначе, извор је познат по квалитету воде због чега ју је народ и опјевао. Пјесма каже:

“Маргарито, бистра водо,
Ђевојачка разонодо,
Гледала сам Маргариту,
Љеворечку дивну киту.

Дивно ли је усред љета
Комовима кад се шета.
И љубити цуру младу,
Међ цвијеће, на ливаду.

Измеђ воде Маргарите,
Мала моја, оставих те,
Оставих те, луче бјело,
И ја одох на сијело”.

Ој љубави моја прошла
Коме ли си добро дошла.

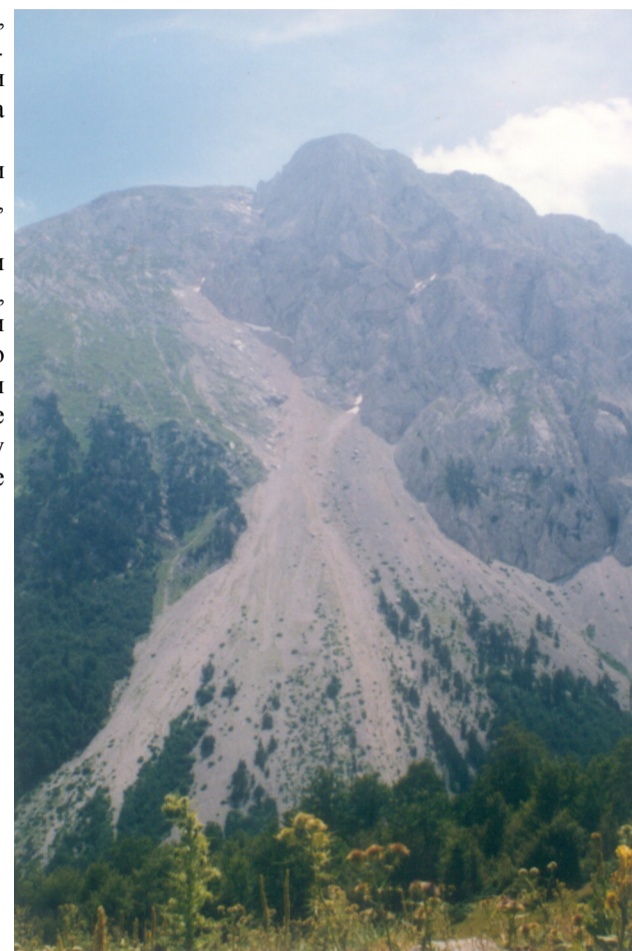
Ој младости слатко доба
Жалит ћу те све до гроба.

Пјевај, сејо, пјевај јаче
Нек зелена гора плаче,
Нек зелена плаче гора
Кад и моје срце мора.

Комовима пасла стада
Чувала их бела Рада
Отуд иде момче младо
Па јој вели здраво Радо.

Здраво момче непознато
Откуд Радо, откуд злато
Откуд сам ти непознато.

Још када си била дете,
Твоји су ме звали зете,
Дође време и узете...

Поглед са катуна Љубан на Ком Васојевићки

Приликом издига има неки обичаји којих се сви придржавају, па тако сви који издижу из истог села то чине заједно (једновремено). Лице оје прво стиже на катун пали ватру у свој и остале станове, разумије се ако успије то да учини прије него остали стигну. Уређује станове, поставља све на своје место и уноси у стан дрва за огрев, односно за кување.

Обичај је да се сваке суботе сакупе насред катуна, у центру, наложе на слободном простору ватру и ту воде разговоре о свему и свачему. Ове разговоре најчешће воде жене—планинке јер оне чине већину становника катуна. Слуша се најстарија и најдуховитија, а прича се о свему и свачему (о љубави, о ратовима како је обилажен положај, ношена храна, о пословима на селу и др.). А и пјевало се:

“Жалим ти се, горо мила,
С драгим сам се посвадила.
Ал, се надам, боре вити,
Да ћемо се помирити.
Помири се, мој драгане,
Због љубави наше тајне.

Вита јела, бил се клела,
Да сам драгог ја вољела!
Ја вољела и превише
Љубав нашу спраше кише”.

Ој, младости што се вину
Као магла уз планину.
Није младост ко ријека
Па да тече довијека.

Није младост ко пролеће
Једном дође, више неће.
Није младост прамен вуне
Да се баци па да труне.

Катуни на Штавни и Ком Васојевића

При овим седељкама млађе жене разговарају о плетњи, ткању, предењу и сл., при чему једна другој показују своје радове и оцјењују који су најбоље урађени. Најмлађе су се трудиле да седељке почасте, најчешће кафу, ракију, сир и квалитетно кисело млеко. Обичај је био да се заједно беру боровнице, разно планинско цвијеће, а најрадије горофиљ који је сматран драгим поклоном, и за кога су везане разне приче, па чак да има одређену чудесну моћ.

“На Комове на извору,
Чека с драгом рујну зору.
- Леле мене, дани млади,
И пољупци на ливади!
Ти си мала као и ја:
За Комове мераклија.

У младости док сам пјево,
Јечало је Матешево.
Још ме једна мала куне,
Комовима кроз катуне.
Да ли ће се комске сеје,
Кроз времена сјећат мене”.

Како је већ речено, издиг се полази истог дана и тај обичај се беспоговорно поштује. Здиг (враћање кући) врши се најчешће појединачно или по групама. Прво планину напуштају они које је мјесто становања најдаље од катуна, а прати их цијо катун. Пратиоци се попну на највећи врх и одатле их пјесмом прате све док се ови који здижу с планине не изгубе из видика:

Пратиоци их прате пјесмом са жељом да их срећа прати и да поново заједно буду на катуну. Последњи пратиоци су најјаче и најбројније породице које могу саме да се за здиг спреме.

После здига у село се још дуго дискутује (разговара) о животу на планини, о томе колико је и каквих млечних производа припремљено, о квалитету испаше и утицају на опоравак стоке.

Кад смо код вјеровања успут поменућу још један случај. Наиме, врх Комова је огромна камена литица чији је један дио апсолутно неприступачан. У тој литици—врху Комова има један овећи отвор назван “Вилина рупа”. Предање каже да из ње, пре сунца, дакле у саму зору, излијеће вила и враћа се у позне ноћне часове. Вилу разумије се нико није видио а предање о њој највероватније потиче од чобана и становника на катунима широм Комова.

Говорне народне творевине из Васојевића

Ако се не могу посветит', могу осветит'.
Ако ври, не кипи.
Адум од света *(неспособан за било шта)*.
Бије с празном ка'с пуном.
Бачио камен у воду *(одрекао се неког порока)*.
Без одмјере нема вјере *(узваћање истом мјером)*.
Богу душу, а бог ју неће *(мучи се)*.
Бољи се копљу *(лош физички изглед)*.
Бјеже од њега ка'од издајника *(губавца)*.
Воли га ка'со у очи.
Виче да чаја пане с тавана.
Веже дан за дан *(очекује крај)*.
Ваља толико на ђавољи пазар.
Гледа га ка'миша у ваган.
Грђи од најгоре женетине.
Го ка'фишечина.
Гризе дрвље и камење *(грчевито се брани)*.
Граби се ка'у очи смрти.
Горе му очи ка'ђаволу.
Гаће не може да носи.
Двори га ка'тисовину.
Држи га ка'једвачека *(син јединац рођен у жељу)*.
Дигла би старца с простирача *(лијепа жена)*.
Дрни *(стоји)* ка'уречено говече.
Дуго је задовижек.
Два га ока не могу попрат *(помјерит с мјеста)*.
Да учинип девет крви код њега, црна земља неће знат'.
Да га закољеш, не би бритву окрвавио *(преплашен)*.
Да даш руку из рамена—да га не видиш.
Да му скрешеш левер у чело, не би трепнуо *(храбар)*.
Ка'Куртеш у Плав *(кад се неко врати, а не опосли посао)*.
Ка'Мујо и Ајкуна. *(каже се за жену и мужа који се често виђају заједно)*.
Како те кућа прати, тако те село прима.
Ко ће рећи за себе да је магарац.
Лакше би протунуо гравуљу, но његову ријеч.
Лако ми је за то ка'за пасју босотињу.

Љути се ка'зец на планину.
Мртва глана не пуши дувана.
Млого свата, а мало дарова.
Мака'верем са срца. *(ослободио се тегоба)*.
Намли своју, *(збринуо себе)*.
Ни да му воде донесе *(много бољи од њега)*.
Не би јој се у кућу ни кучка оштенила *(лоша домаћица)*.
Нико се није наио од међаша.
Намигује на трнокоп *(ближи му се смрт, у шали)*.
Није то било од кко је крме реп искривило *(у шали)*.
Ни дома у дому, ни рода у роду *(лоша одива)*.
Нема кад да умре *(презаузет послом)*.
Нема језику сајбије *(чувара)*.
Не загријава мјесто *(не мирује)*.
На једна врата уљегао, на друга изаша' *(људски вијек)*.
Не би га држао, да ми сере дукате.
Објесио збоно о клин. *(остао без оваца)*.
Осамио се ка'сужањ.
Пуче пуша, оде куршум *(свршен посао)*.
Потоња се броји.
Плитак у памет.
Почрвенио ка'свита.
Призван и прибран.
Понијла га алавија *(Ала, судбина)*.
Поган у све четири.
Причестио би се *(није ништа јео)*.
Расте за укор.
Рад не лаже.
Рекао образу збогом.
Ракија није никога чо'еком направила.
Сиромас' под капу.
Сјутра ће друге' тице пјеват'.
Да не речеш за њега фала.
Да си дошао с мајчина гроба, насмијао би се.
Да се и самарција зачуди. *(у шали)*.
Да не рече: "Дај му, боже, боље".
Долази ка' лето. *(поправља се)*.
Доша ни за пред кучком.
Да су сви једнаки сунце не би гријало.
Да мртви прде не би се поред гровља могло проћи.
Баво би се од њега отровао *(љут)*.

У старинској ношњи Доњих Васојевића

Ће гој *(год)* стаде—не пристаде *(лоше чељаде)*.
Ђурђевдан—љето на срамоту.
Ће би живи конак коначио, ту би мртви вијек вјековао. *(упоређење радника и нерадника)*.
Живи богу на срамоту.
Жали га ка'да га је укопао.
Живи ка' бег биорски *(бихорски)*.
Замакао се ка'миш за љешником.
Зла времена без снијега нема. *(из народне пјесме)*.
Зна ће су ђаволу муда.
Закрвавио очи ка' манито псето.
За трице би га купио.
Исписао се с овога свијета.
Иштетио крв *(запао у лоше психичко стање)*.
Иде у сампас *(на своју руку)*.
Иде на лакат *(опире се нечему)*.
Из њега би се два истесали *(крупан)*.
Из свакога крв тече.
И камену би се досадило.
Ископаћу ти кућу да ти не остане ни миша у дувар.
Искасапићу те да се неће имат шта од тебе укопат'.
Истуј ћу ти главу ка' поганици *(змији)*.
Јуначина без начина.
Јачи је ајтер од силе.
Јад јаду додаје.
Ко кућу гради—село рани.
Ка' да је пашу посјекао *(извјештачено поносит)*.
Кује клинце *(дрхти од зиме)*.
Ка' да му је главу осјекао *(личи му)*.
Ка' попарен по мозгу *(аветињаст)*.
Ко нема коња, коњ је сам.
Ка' да није ни дан био на овај свијет. *(кад умре стар човјек)*.
Ка' да је водио жедне псе на воду *(незахвалност за добротинство)*.
Само се мрав радује старости *(окрилати)*.
Срећни су се давно за плот у'фатили *(у шали)*.
Свашто рало и волови ране.
Срећа је кад се мре по реду.
Турила га на телала *(причају о њему разне приче)*.
Што гој, иде брзо дође.
Што година донесе, то и понесе.

Зравица посвећена Марку Ђукићу као домаћину скупа

ЗДРАВ СИ, ДОМАЋИНЕ!

Подигнем ову чашу за љубав нашу,
Ни прва ни посљедња, но срећна и честита!
Ко о чему, ми о добру:
Дабогда да се сретамо и пратимо
За дуги низ љета и година
У здравље и весеље.
У чији смо дом помогао га бог,
Весело му кућње шљеме,
А под шљеме свако сјеме,
Под сач му се надимало,
Под поњаву мирно спало!
Здрав си, газда, имао вазда.
Сачувао те бог од сваке муке и бруке,
Биједи и душманске руке,
Зла дуга и невјерна друга,
Куће капавице и жене псовачице,
Зла ненаднога и порога нераднога,
Црна образа и танка повраза,
Лошег комишје и отровнице змије,
Пути праишјава и коња садљива,
Уска сокака и бијесна вучјака,
Крива кантара и празна амбара,
Трула моста и нежељена госта,
Пушке чађавице и кучке лајавице.
Хвала, домаћине, на ову и на сваку
Ђе чуо и не чуо!
Нека ова пуна софра,
И на њој свака ђаконија
Бидне међу нама највиша мрзија!
Сви здрави редом под овом гредом!
Даље не умијем, већ да попијем.

ВАСОЈЕВИЋКО КОЛО

Никола Први Петровић Његош

Сва су зеља више-мање
при струцима од купуса
или штетна, или крива,
ил' предуга, или куса;

Васов траг је једрог здравља,
лијепијех црта лица;
он је стојер Рашкој земљи
и китна јој перјаница.

Хеј, Васова крви чиста,
слобода те скупо стаде,
од када ти Данилова
рука први барјак даде!

Али твоје просте жртве
када си се прославила
и кад в'јенац неумрли
на Кому ти плете вила!

Од Ријеке Црнојеје
до Биора и Јавора:
стизала си чак до Скадра
и обала плавог мора.

Миљанов ће мегдан остат'
и Мехмеда Али-паше
да се прича у далеке
нараштаје млађе наше.

На Буковој Пољани ће
војводина луча сјати,
док бојеви не прекину,
док с јунаком јунак рати ...

Хиљаду би витезова
број досега' покојника,
погинулих по држави
и око ње убојника.

Све унука старог Васа,
прегаоца огња жива,

Ах, какве си дивотнике
изгубила на Будимље;
колико си витезова
сахранила на Полимље!

А колико и колико
Руговаца и Плављана,
и лакијех Малисора
и хајдука Гусињана

убиле су пушке твоје
наоколо око тебе! –
Десет пута, чиста крви,
ти освети сама себе!

Лица си се на све стране
гдје је преша књазу била;
Невесиње и до Вучји,
и Пиву си натопила!

достојнијех да уз гусле
име им се помењива.

Крви, крви, дивна крви,
ти нијеси исцрпљена;
тебе и још доста има,
ти си бујна и ватрена!

Као сузе рујне зоре,
што капају на цвијеће,
свијежа си – па се спремај
још претрпјет' жртве веће.

На путу си од похода,
искушења чекају те;
до Јавора и Вардара
заробљени вапају те;

да ћеш тамо барјакарит',
Данилу си ријеч дала –
а до сад си испунила,
што си коме обећала!

(припремио Миљан Зечевић)

Владика Јоаникије, Новак Зекић и Марко Ђукић
Поздравни говор Марка Ђукића на прослави у Савином Селу

Аранђеловдан 2001. године у Савином Селу

Почасни чланови Председништва Удружења Васојевића, 4. август 2002.
и домаћин Биљана Раичевић, директор Хотела "Беране" у Беранама,